

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Балан Я.Ф.

аспірант,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ПРАВОЗАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА СТЕПАНА ШУХЕВИЧА У МІЖВОЄННОМУ ЛЬВОВІ (1920–1939 РР.)

Степан Шухевич – відомий львівський адвокат, громадський та військовий діяч, учасник в політичних розправах над членами Української військової організації (далі – УВО), Організації українських націоналістів (далі – ОУН) та Комуністичної партії, які таємно діяли в Другій Речі Посполитій у міжвоєнний час.

Під час польсько-радянської війни у 1920 р., С. Шухевич повернувся з радянської України до Львова. Склав присягу, як адвокат на вірність польській державі у вищому крайовому суді Львова. Разом з дядьком Миколою Шухевичем відкрив адвокатську канцелярію, яка знаходилася на вул. Чарнецького 24 [23, с. 260]. Пізніше долучається до колегії захисту, яка була особливо активною у політичних процесах над членами українських політичних структур. Довгий час його не запрошували як захисника. У вільний час він відвідував та вивчав судові процеси політичного характеру [23, с. 259].

Кар'єру, як політичного адвоката розпочав у справі Богдана та Василя Глібовицьких. У ході процесу йому вдалося викрити провокаційну роботу польської поліції та врятувати підсудних від смертної кари [11, арк. 12]. Після закінчення справи Глібовицьких, С. Шухевич долучився до захисту Степана Федака (молодшого), відомого невдалим замахом на голову держави Юзефа Пілсудського під час його візиту до Львова 25 вересня 1921 р. [4, с. 303]. Один із підсудних – Франц Штик не отримав адвоката і цим скористався С. Шухевич, погодившись його захищати [8, с. 5]. Завданням С. Шухевича, як адвоката, полягало у запереченні попередніх зізнань Ф. Штика під час судового процесу.

У 1922 р. відбувся судовий процес над особами, причетними до вбивства кандидата на вибори до польського сейму Ісидора Твердохліба. Вбивство здійснили члени УВО, протестуючи проти участі українців у польських виборах [2, с. 170]. На засіданні колегії адвокатів С. Шухевичу доручили захист Петра Вишенського [15, арк. 133]. Під час слухань адвокат вказав на протиправні дії поліції, яка використала відомі раніше факти та «підсунула» їх підсудним. Доводи адвоката вплинули на подальший хід справи та уможливили зняття з усіх *пред'явлені* обвинувачення [1, с. 3].

У грудні 1924 р. у Львові розпочався судовий процес проти групи осіб, звинувачених у шпигунстві та приналежності до УВО. У цій справі С. Шухевич захищав Василя Коваленка на прохання Андрія Мельника [23, с. 327].

Упродовж 1924–1925 рр. відбулися напади на поштові відділення у Львові, Калущі, Долині, Надвірній. Усі справи щодо нападів об'єднано в одну судову справу, яка слухалася у Львові. С. Шухевич зголосився на захист Романа Барановського, Ярослава Барановського, Володимира Шумського, Воломира Люпула, Івана Паславського і Миколи Ковалиска та домогся зачитування в судді акту рідною мовою [16, арк. 5].

Значного резонансу набула справа вбивства шкільного куратора у Львові Станіслава Собінського 19 жовтня 1926 р. Замах здійснили члени УВО, Богдан Підгайний та Роман Шухевич, племінник С. Шухевича. Проте у ході слідства обвинувачено інших членів організації – Василя Атаманчука та Івана Вербицького [12, арк. 1]. На прохання В. Атаманчука, С. Шухевич захищав їх як адвокат [13, арк. 100]. Після судового завершення, С. Шухевич апелював до найвищого суду у Варшаві. Зокрема, В. Атаманчуку пом'якшили вирок, засудивши його на 12 р., замість 20 р. [14, арк. 63].

30 липня 1930 р. відбувся збройний напад членів УВО на поштовий транспорт із грошима біля с. Бібрка. На прохання адвоката Володимир Старосольського, С. Шухевич захищав Миколу Максимюка. З протоколів допиту відомо, що його підсудний зізнався у всьому та видав усіх учасників нападу [22, арк. 139].

Адвокат С. Шухевич детально вивчав акти звинувачення, протоколи допитів та їх занотовував. Про це свідчить його уважність на судових засіданнях. 24 березня 1931 р у Львові відбувся перший судовий процес за приналежність до ОУН [3, с. 5]. С. Шухевич захищав Миколу

Василика, отримавши від нього за захист плату в розмірі 150 золотих [21, арк. 43].

Значного резонансу набув збройний напад на пошту в м. Городок 30 листопада 1932 р. [7, с. 138]. С. Шухевич захищав Дмитра Данилишина, якого не вдалося вберегти від страти. Його разом із Василем Біласом страчено 23 грудня 1932 р. На страті були присутні адвокати С. Шухевич та В. Старосольський [23, с. 455].

21 жовтня 1933 року відбувся напад на радянське консульство у Львові. Акт обвинувачення звинувачував Миколу Лемика в умисному вбивстві Олексія Майлова [10, арк. 1]. С. Шухевич зголосився на захист М. Лемика [10, арк. 18]. Позаяк М. Лемик не був повнолітнім, згідно із законодавством, смертна кара йому не грозила, а лише довічне ув'язнення [5, с. 5].

15 червня 1934 р. у Варшаві застрелено польського міністра внутрішніх справ Броніслава Перацького. У ході розслідування поліція арештувала С. Бандеру, Б. Підгайного, Миколу Лебеда. Згодом в'язнів доправили до Варшави, де було їм вручено акт обвинувачення [7, с. 164]. С. Шухевич у варшавському процесі виступав, як свідок, що не дало можливості стати захисником у суді. Справа мала продовження у Львові 25 травня 1936 р. [6, с. 4]. У цій розправі С. Шухевич захищав Б. Гнатевича [17, арк. 123], Р. Шухевича [20, арк. 135], О. Феника [19, арк. 134], І. Равлика [18, арк. 133].

Таким чином, С. Шухевич був фаховим українським адвокатом, детально вивчав справи, відмінно володів польським законодавством, спілкувався зі свідками, рідними, опікувався обвинуваченими як у в'язниці, так і поза нею.

Список використаних джерел:

1. Відгомін минулої осені. Процес М. Дзвіновського і тов. // Діло. – 14 жовтня 1923.
2. Галайко Б. М. Судові процеси над членами Української військової організації та їх суспільний резонанс / Б. М. Галайко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 724 : Держава та армія. – С. 169–173.
3. З судової салі. Нова розправа за підпали й державну зраду Діло. – 26 березня. – 1931.
4. Зайцев О. Український інтегральний націоналізм (1920–1930-ті роки): нариси інтелектуальної історії. – К.: Критика, 2013. – 488 с.
5. Наглий суд. Вбивство у совітському консуляті у Львові. // Діло. – 1 листопада 1933.

6. Перед великим політичним процесом ОУН у Львові. // Діло. – 24 травня 1936.
7. Посівнич М. Воєнно-політична діяльність ОУН в 1929-1939 рр. / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, ЦДВР. – Львів, 2010. – 368 с.
8. Розправа проти Степана Федака і тов. // Діло. – 3 листопада 1922.
9. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДІАЛ України). – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 100. – Арк. – 1.
10. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 100. – Арк. – 18.
11. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 140. – Арк. – 12.
12. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 40. – Арк. – 1.
13. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 44. – Арк. – 100.
14. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 44. – Арк. – 63.
15. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 53. – Арк. – 133.
16. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 59. – Арк. – 5.
17. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 79. – Арк. – 123.
18. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 79. – Арк. – 133.
19. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 79. – Арк. – 134.
20. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 79. – Арк. – 135.
21. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 83. – Арк. – 43.
22. ЦДІАЛ України. – Ф. 371. – Оп. 1. Спр. 95. – Арк. – 139.
23. Шухевич С. Моє життя. Спогади. Лондон: Українська Видавнича Спілка, 1991. – 619 с.

Безсмертна Ю.С.

аспірантка,

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СЛУГ У МІСТАХ ГЕТЬМАНЩИНИ У 60-Х – 70-Х РР. XVIII СТ.

Важливим моментом, який до цього часу не брали до уваги більшість вітчизняних дослідників, є наявність значної кількості слуг та челяді не тільки в дворах соціальної верхівки, а й у домах міських обивателів: ремісників, купців, дрібних торговців та ін. Вони були міськими мешканцями найнижчого рангу, а тому, практично не потрапляли до списків та переліків міщан, що їх містять інвентарі [1, с. 313]. Наприклад, Мирон Капраль зазначає, що у львівських фінансових книгах